

EPOCA EMINESCU (Sau o lecție pe care noi, generațiile de după război, n-am trecut-o la școală)

Andrei STRĂMBEANU

E-mail: andreistrambeanu@gmail.com

Uniunea Scriitorilor din Moldova

O realizare de zile mari este apariția în premieră, pe întreg spațiul românesc, a mult așteptatei cărți *Epoca Eminescu* de Titu Maiorescu, coordonator al ediției și autor al cuvântului introductiv acad. Mihai Cimpoi. Despre Maiorescu și Eminescu, care, vorba lui Eugen Lovinescu, „au format și reformat statul român”, în perioada interbelică s-a vorbit și s-a scris puțin, motivul dominant fiind „lipsa de studii despre poet”, relațiile lui cu Veronica Micle, relații, zice-se, controlate strict de a tot puternicul Maiorescu etc.

Volumul *Epoca Eminescu*, din păcate, cu o întârziere de peste 100 de ani, încearcă să facă lumină asupra celor două genii care erau Maiorescu și Eminescu, asupra perioadei de renaștere națională care pregătea spiritual Unirea Principatelor Române, bazându-se pe documente mai puțin cunoscute.

Nouă, basarabenilor, pe timpul ocupației sovietice ni se spunea că Eminescu are o singură poezie bună, *Împărat și proletar*, în care era blamată inegalitatea socială, „regimul burghezo-moșieresc”, religia, numită „o frază inventată”. Cu toate astea, Eminescu era văzut ca un „reacționar, un pesimist”, care cântă doar femeia „blondă, cu ochi albaștri și brațe reci”. De „mizeria în care trăise dânsul” vinovat se făcea, firește, mentorul său, Maiorescu, care ar fi promovat ideea că „un poet scrie bine doar când e flămând”. Pe muza poetului o chema Veronica Micle, femeie măritată, de moravuri ușoare. El, Maiorescu, ar fi stopat căsătoria celor doi îndrăgostiți.

Atât trebuia să știm despre poetul nostru național, conform programului școlar din anul 1953. Bunul Dumnezeu însă ni-l trimise învățător de limbă și literatură „moldovenească”, la Școala medie din satul Parcovă, rn. Brătușeni (unde învățam și noi, copiii de la Fântâna Albă), pe tatăl academicianului Mircea Bologa, Chir Pavlovici Bologa, absolvent al Universității din Iași. Acesta, prin clasa a IX-a, după ce ne vorbi despre „optimismul patriotic” din poeziile lui Leonid Corneanu, Petrea Cruceanu, Emilian Bucov, Iurie Barjanschi etc. avu ideea să ne prezinte și câteva mostre de poezii „pesimist-nepatriotice, reacționare”, spunându-ne de poeziile: *O, mamă, De ce nu-mi vii, Sara pe deal, Melancolie*, scrise „de un vechi poet, Mihail Eminescu”. Noi am rămas vrăjiți de cele auzite.

Titu MAIORESCU. *Epoca Eminescu*.
Ediție coordonată și studiu introductiv
de acad. Mihai CIMPOI. Iași: Junimea, 2020, 264 p.

Îl rugam pe învățător să ne mai spună și alte poezii „reacționar-pesimiste.”

– Bine, vă spun o poezie, dar să știți, ea nu-i numai reacționară, pesimistă, ci și antisovietică. Așa să spuneți, c-am spus eu. Și ne recită „De la Nistru pân’ la Tisa”. Noi am amuțit de emoție. Observând reacția noastră, dânsul s-a răstit la noi:

– Copii, deci cum era Eminescu?

– Reacționar, pesimist și antisovietic! am strigat în cor, fericiți că participăm la un joc subversiv.

După decesul curajosului nostru dascăl, după căderea comunismului, cunoaștem adevărata valoare a lui Eminescu, știm de ce a scris poezia „De la Nistru pân’ la Tisa”. Știm că opera lui e tradusă în circa 100 de limbi. În țări ca Japonia, China, Coreea de Sud, Italia, India există catedre „Eminescu” care studiază opera sa poetică și filosofică.

Mihai Cimpoi scrie în cartea *Epoca Eminescu*: „Adunarea într-un volum a tuturor textelor maioresciene despre Eminescu reprezintă, ca să spunem așa, un act justițiar de pionierat editorial, spulberând ideea inertială că Maiorescu ar fi autorul unui singur text despre poet”. (E vorba de antologicul său articol *Eminescu și poeziile lui*, scris în anul morții poetului (1889).

Jurnalul lui Maiorescu, scris și în germană, din 1855 până în 1917, o grandioasă stenogramă a culturii, politicii, economiei, științei românești și europene, din păcate, se traduce integral abia acum în română. Apariția lui va închide gura denigratorilor care afirmă și astăzi că Maiorescu nu se interesa de soarta poetului, că-l invidia și chiar complota contra lui. Calomni, desigur. Două exemple care demonstrează contrariul: scrisoarea lui Maiorescu adresată surorii sale Emilia din octombrie 1883: „(...) Nu uita, totuși, două lucruri: mai întâi, eu l-am văzut adeseori, la mine a avut acces, toată grija lui, eu, numai eu am avut-o și numai eu am pus-o la cale. Nimeni altul nu s-a interesat de el – nici familia, nici cei mai apropiați de el (...). Așadar, eu știu că Eminescu a fost îngrijit bine de doctorul Șuțu și mai știu că ducerea lui la Viena e de prisos.” Și a doua scrisoarea din Vinerea Mare 1884: „Când l-am ști pe Eminescu plecat, ajuns la Iași, atunci abia îmi voi permite să mă gândesc la ale mele. (...) Tare aș vrea să aibă și el un pat călduț, într-o cameră a lui...”

De adevărate sentimente părintești dă dovadă Maiorescu, punându-i la dispoziție poetului sistematic bani pentru a pleca la studii la Viena, la Berlin, la sanatorii în Italia, Austria, Odessa. În calitatea sa de ministru îl numește inspector școlar în districtul Iași și Vaslui, apoi bibliotecar la Biblioteca Centrală din Iași. Îi citea noile poezii (inclusiv poemul *Luceafărul*) în fața Societății „Junimea”, avea grijă ca aceste poezii să fie tipărite în „Convorbiri literare”. Să nu uităm, această grijă venea din partea unei personalități de excepție, care se număra printre fondatorii Academiei Române, a Societății „Junimea”, unul dintre autorii noii gramatici române, autorul capodoperei literare *Critice*, care pune începutul criticii literare române, fost rector al Universității din Iași, de cinci ori ministru, o dată prim-ministru al României, deputat în Parlamentul României, primul editor și prefațator al volumului *Poesii* de Eminescu, îngrijind apoi încă 12 reeditări, cu completări, ale acestei cărți etc.

La 25 ianuarie 1902 Maiorescu predă Academiei Române manuscrisele lui Eminescu pe care le deținea, însoțite de o scrisoare: „De la Mihail Eminescu posed, dăruite mie de dânsul în diverse ocaziuni, multe manuscrise, parte poezii publicate, parte încercări fragmente și variante de poezii nepublicate, parte studii, traduceri și articole în proză. Toate manuscrisele, așa cum se află, în cărți cartonate, în caiete cusute și foi volante, vi le trimit alăturat, le dăruiesc Academiei Române pentru a servi celor ce se vor ocupa în viitor cu cercetări mai amănunțite asupra vieții și activității marelui nostru poet”.

Manuscrisele conțin 15 478 de pagini, legate, fără a se respecta ordinea cronologică, în 45 de caiete.

Pe Maiorescu și Eminescu, oameni total diferiți, îi lega imensa lor cultură europeană și mondială, idealul Unirii Principatelor Române. Ei corespundau în limbile română și germană. Maiorescu era un om calculat, oficial, cu capacități care i-ar fi permis să stea pe tronul Țării. Eminescu însă era exact cum îl caracterizează același Maiorescu: „Eminescu este rezultatul geniului său înăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul lui firesc. Ar fi fost crescut Eminescu în România sau în Franța, în Austria, în Germania; ar fi moștenit sau ar fi agonisit el mai multă sau mai puțină avere; ar fi fost așezat în ierarhia statului la o poziție mai înaltă; ar fi întâlnit în viața lui sentimentală orice alte figuri omenești – Eminescu rămânea același, soarta lui nu s-ar fi schimbat”.

Noi, la puținul extras din volumul *Epoca Eminescu*, adăugăm: Eminescu, cu naivitatea sa de copil, genial, însetat de știință ca Sahara de ploaie, așezându-și masa de scris în spațiul cosmic, și văzând:

Un cer de stele dedesubt,
Deasupra cer de stele,
Părea un fulger ne-ntrerupt
Rătăcitor prin ele.

n-a mai revenit cu picioarele pe pământ. Marea drama a poetului a fost zădarnica sa încercare de a-i măsura pe mărunții pământeni, materialști în toate, cu unități de măsură cosmice. Iată cum, indirect, o măsoară pe „dulcea” lui Veronica în *Luceafărul*.

-Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dacă-oi fi eu sau altul?
Trăind în cercul vostru strâmt
Norocul vă petrece,
Ci eu lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

Epoca Eminescu nu se va termina niciodată, căci românul e din naștere eminescian. Însuși Eminescu este eminescian. Eminescian era și Maiorescu.

Noi ne întrebăm: cum de Dumnezeu ne-a făcut nouă un asemenea dar? Oare îl merită poporul nostru pe Eminescu? Dragi prieteni, căutați cartea *Epoca Eminescu*. E o lecție pe care trebuie să o treacă orice român.

P. S. În arhiva Universității Regale din Berlin a fost găsită Diploma lui Mihai Eminescu. La 26 iulie 1873 se eliberează certificatul de frecventare a Universității, semnat de rector și senat, prin care se confirmă că Eminescu a studiat integral cursul de filosofie, începând cu 18 decembrie 1861 până la sfârșitul semestrului de vară 1876. Diploma e semnată de decanul Facultății de filosofie și de Eminescu. Poetul nu și-a ridicat Diploma din cauza neachitării unei taxe. „Centrul Mihai Eminescu” din Chișinău deține o fotocopie a originalului Diplomei care poate fi văzută oricând.